

Wycinka drzew lub krzewów a ochrona obszarowa i inne obiekty chronione

2017-06-14

Parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu

Drzewa i krzewy są istotnym czynnikiem krajobrazotwórczym, a jednocześnie spełniają bardzo ważne funkcje ekologiczne (np. neutralizacja antropogenicznych zanieczyszczeń), wzbogacając różnorodność biologiczną danego terenu, są miejscem schronienia dla wielu gatunków zwierząt, kształtują mikroklimat oraz pełnią bardzo ważną funkcję społeczną. Mając na uwadze cele utworzenia parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu tj. zachowanie wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych, zadrzewienia jako ważny element tych obszarów powinny być w szczególności chronione. W związku z tym na terenie wielu parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu obowiązuje zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie zachodzą niżej opisane warunki. Natomiast to, czy na danym obszarze obowiązuje taki zakaz można sprawdzić w rozporządzeniu wojewody lub uchwale sejmiku województwa dotyczącej konkretnego obszaru.

W przypadku obowiązywania powyższego zakazu - wycinka drzew przydrożnych, nadwodnych i śródpolnych w parku krajobrazowym, czy w obszarze chronionego krajobrazu jest niedopuszczalna. Jednocześnie powyższy zakaz nie dotyczy wycinki wynikającej z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego albo budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych lub też można zastosować odstępstwo, o którym mowa w art. 17 ust. 2 i 3a ustawy o ochronie przyrody (w odniesieniu do parków krajobrazowych) lub 24 ust. 2 i 3a ustawy o ochronie przyrody (w odniesieniu do obszarów chronionego krajobrazu). Ponadto rozporządzenia wojewodów i uchwały sejmików województw dotyczące obszarów chronionych mogą zawierać dodatkowe odstępstwa, niewymienione w ustawie o ochronie przyrody.

Zgodnie z art. 5 pkt 27 ustawy o ochronie przyrody, zadrzewienie to pojedyncze drzewa, krzewy albo ich skupiska niebędące lasem w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach lub plantacją, wraz z terenem, na którym występują, i pozostałymi składnikami szaty roślinnej tego terenu.

Natomiast za zadrzewienie śródpolne należy uznać takie zadrzewienie, które znajduje się wśród pól utrzymywanych pod produkcję rolną lub inne działania związane z gospodarką rolną, np. pastwiska. Należą do nich zarówno pojedyncze drzewa lub krzewy, jak i ich skupiska, pochodzące z samosiewu lub celowo zasadzone.

Jako zadrzewienia przydrożne należy rozumieć pojedyncze drzewa albo krzewy lub pas drzew albo krzewów znajdujących się w bezpośredniej odległości od drogi, a jednocześnie niebędących lasem. Zadrzewienia te powinny być również powiązane ze szlakiem komunikacyjnym. Niekoniecznie musi to być droga publiczna. Jak również pojęcie zadrzewień przydrożnych nie zawsze będzie dotyczyło tylko pierwszego rzędu drzew rosnących wzdłuż drogi.

Natomiast zadrzewienia nadwodne to pojedyncze drzewa, krzewy albo ich skupiska znajdujące się wzdłuż cieków i zbiorników wodnych oraz jednocześnie niebędące lasem. Warto zaznaczyć, że zadrzewieniami nadwodnymi nie muszą być tylko drzewa rosnące w pierwszym rzędzie od cieku czy zbiornika wodnego. Jest to kwestia indywidualna i zależy np. od ukształtowania terenu, zagospodarowania i użytkowania terenu, wielkości cieku czy zbiornika wodnego.

W stosunku do ww. zadrzewień obowiązuje zakaz likwidacji oraz niszczenia. Przez likwidację zadrzewienia należy rozumieć wycinkę wszystkich drzew i krzewów stanowiących zadrzewienie. Natomiast przez niszczenie zadrzewienia należy rozumieć zmniejszenie liczby drzew i krzewów stanowiących zadrzewienie. Dopuszczalne jest zmniejszenie liczby drzew i krzewów, jeśli działanie takie jest wykonywane w ramach prac pielęgnacyjnych związanych z utrzymaniem zadrzewień w należytych stanie.

Ocena czy dane zadrzewienie stanowi zadrzewienie śródpolne, przydrożne lub nadwodne ma charakter indywidualny. Oceny takiej dokonuje organ w ramach prowadzonego postępowania o wydanie zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu lub w ramach analizy zgłoszenia zamiaru usunięcia drzewa (w sytuacji, o której mowa w art. 83f ust. 1 pkt 3a ustawy o ochronie przyrody), bądź podmiot, który chce usunąć takie drzewa lub krzewy (w sytuacji gdy nie jest wymagane ani zezwolenie ani zgłoszenie w celu wycinki drzew lub krzewów).

W razie wątpliwości czy dane zadrzewienie obejmuje zakaz na obszarze parku krajobrazowego lub obszarze chronionego krajobrazu, bądź też czy zachodzą przesłanki do zastosowania ww. odstępstw, warto zwrócić się z prośbą o opinię do właściwego marszałka województwa, który sprawuje nadzór nad ww. formami ochrony przyrody lub do właściwego dyrektora parku krajobrazowego, który zgodnie z art. 105 ustawy o ochronie przyrody kieruje parkiem krajobrazowym (w przypadku położenia zadrzewień na terenie parku krajobrazowego).

Jednocześnie zgodnie z art. 127 ustawy o ochronie przyrody, każdy kto umyślnie narusza zakazy obowiązujące m.in. w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu, podlega karze grzywny lub aresztu. Do prowadzenia czynności wyjaśniających w zakresie postępowania w sprawach o wykroczenia na mocy ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2016 r. poz. 1713, z późn. zm.) uprawniona jest przede wszystkim Policja. Orzekanie w ww. sprawach, zgodnie z art. 132 ustawy o ochronie przyrody następuje na podstawie przepisów ww. Kodeksu, a zgodnie z art. 9 §1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, w sprawach o wykroczenia w pierwszej instancji orzeka sąd rejonowy.

Dodatkowo w określonych przypadkach, likwidacja zadrzewień w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu może stanowić przestępstwo określone w art. 181 Kodeksu karnego zagrożone karą grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności:

- Każdy kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- Każdy kto, wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Ponadto wycinka drzew i krzewów w tych obszarach chronionych może potencjalnie spowodować naruszenie innych zakazów obowiązujących na tych obszarach, takich jak np. zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych.

Obszary Natura 2000

W obszarach Natura 2000 nie istnieje zdefiniowany katalog działań, które mogą być na objętych nimi terenach realizowane lub nie realizowane. Możliwość podjęcia konkretnej inwestycji uzależniona jest od oddziaływania, jakie inwestycja ta może powodować w odniesieniu do celów ochrony obszaru Natura 2000. Zgodnie z art. 33 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000;
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Wycinki prowadzone w obszarze Natura 2000, o ile realizowane byłyby w dużej skali lub dotyczyłyby drzew o wyjątkowej wartości przyrodniczej (np. będących siedliskiem cennych gatunków owadów), mogą potencjalnie mieć znaczący negatywny wpływ na przedmioty ochrony tego obszaru (choć również nie będą to sytuacje częste). W takim przypadku dokonanie wycinki może nastąpić w dwóch przypadkach:

- kiedy jest wymagane zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów, wówczas uzyskanie tego zezwolenia będzie podlegało procedurze określonej w rozdziale 5 działu V (art. 96-103) ustawy z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353, z późn. zm.), inicjowanej przez organ właściwy do wydania zezwolenia;
- kiedy nie jest wymagane uzyskanie zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu, konieczne będzie uzyskanie odrębnego zezwolenia właściwego miejscowo regionalnego dyrektora ochrony środowiska na realizację działania mogącego znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, wydawanego na podstawie art. 34 ust.1 w związku z art. 33 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody.

W tym przypadku postępowanie administracyjne jest wszczynane na wniosek strony. Na podstawie takiego wniosku w pierwszej kolejności regionalny dyrektor ochrony środowiska dokonuje ustaleń określonych w art. 33 ust.1 ustawy, czyli bada czy planowane usunięcie drzewa lub krzewu będzie znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000. Jeśli usunięcie drzew lub krzewów nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000, regionalny dyrektor ochrony środowiska wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania na podstawie art. 105 ustawy z 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego, co jest równoznaczne ze zgodą na usunięcie drzewa lub krzewu. Natomiast jeśli zostanie stwierdzona możliwość wystąpienia znacząco negatywnie oddziaływania, o którym mowa w art. 33 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, będzie analizował czy nie zachodzą przesłanki określone w art. 34 ustawy, czyli nadrzędny interes publiczny oraz brak rozwiązań alternatywnych. W zależności czy projektowane usunięcie drzewa lub krzewu stanowi nadrzędny interes publiczny, regionalny dyrektor ochrony środowiska wydaje stosowną decyzję zezwalającą na usunięcie drzewa lub krzewu, bądź też odmawiającą wydania takiego zezwolenia.

Drzewo lub krzew będący pomnikiem przyrody

Drzewa lub krzewy objęte ochroną w postaci pomnika przyrody posiadają szczególną wartość przyrodniczą, naukową, kulturową, historyczną lub krajobrazową. Odnaczają się też indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych drzew lub krzewów. Dlatego podlegają szczególnej trosce i objęte są zakazami niszczenia, uszkodzenia lub

przekształcania.

Gdy jednak wycięcie drzewa lub krzewu stanowiącego pomnik przyrody jest konieczne, w pierwszej kolejności należy znieść z danego drzewa lub krzewu formę ochrony w postaci pomnika przyrody. Jest to możliwe tylko w przypadku utraty wartości przyrodniczych i krajobrazowych, ze względu na które ustanowiono formę ochrony przyrody. Albo w razie konieczności realizacji inwestycji celu publicznego, jeśli brakuje rozwiązań alternatywnych lub konieczności zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego. Zniesienia wymienionej formy ochrony przyrody dokonuje rada gminy w drodze uchwały, której projekt wymaga uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

Wszystkie drzewa stanowiące pomniki przyrody, zlokalizowane na terenach niezabudowanych, podlegają ochronie aż do ich samodzielnego, całkowitego rozpadu - jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia.

Inne obszary i obiekty chronione

Gdy wycinka drzew lub krzewów planowana jest w obrębie form ochrony przyrody (parki narodowe, rezerwy przyrody, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe), należy przed przystąpieniem do prac ocenić czy w następstwie wykonywania prac i samego faktu usunięcia drzew lub krzewów nie zostaną naruszone zakazy ustanowione dla danej formy ochrony przyrody.